

Muistio

METSÄNEUVOSTON KOKOUS 4/2020

Aika: to 24.9.2020 klo 9.00–11.00

Paikka: Etäyhteysin

Osallistujat:

Jari Leppä, MMM, pj. (kohdat 1–3, klo 9.00–10.00)

Tuula Packalen, MMM, pj. kohdat 4–9, klo 10–11)

Mika Aalto, Kemianteollisuus ry
Stefan Borgman, METO - Metsäalan
Asiantuntijat ry
Ari Eini, Suomen metsäkeskus (–10.15)
Juha Hakkarainen, MTK r.y.
Juha Niemelä, Metsähallitus
Heljä-Sisko Helmisaari, Helsingin yliopisto
Jukka Sippola, Loimu ry
Jyri Inha, VM (–10.37)
Eki Karlsson, Suomen Latu ry
Timo Kievari, LVM
Marja Kokkonen, MMM
Karoliina Muukkonen, Energiateollisuus ry
Kai Merivuori, Sahateollisuus ry

Karoliina Niemi, Metsäteollisuus ry
Sami Niinimäki, OKM
Tarja Haaranen, YM
Pekka Äänismaa, Lusto (9.22–)
Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus
Matti Peltola, Koneyrittäjät ry
Ilari Pirttilä, Metsämiesten Säätiö
Eeva Primmer, Suomen ympäristökeskus
Jari Luukkonen, WWF Suomi
Tiina Sanila-Aikio, Saamelaiskäräjät (–10.15)
Pauli Takala, Teollisuusliitto
Reima Sutinen, TEM
Jari Varjo, Suomen riistakeskus

Satu Rantala, MMM, sihteeri

Asiantuntijat:

Kimmo Tiilikainen, TEM
Mervi Karhula, LVM
Teppo Säkkinen, MMM
Janne Impiö, MMM (–10.00)
Päivi Kari, MMM (–10.10)

Katja Matveinen, MMM
Anssi Niskanen, SMK
Sanna Paanukoski, MMM
Matti Haapanen, Luke
Tuija Aronen, Luke

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja asialista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

2. Metsäneuvoston edellisen kokouksen pöytäkirja (liite 1)

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Ministeri Lepän ajankohtaiskatsaus

Ministeri Leppä piti ajankohtaiskatsauksen. Koronan vuoksi kokouspäivältä peruttu retkeily järjestetään, kun se on mahdollista, ja metsäneuvosto saa tutustua jatkuvaan kasvatukseen sekä innovatiiviseen puunkäyttöön.

Ministeri totesi, että haasteellinen korona- ja taloustilanne vaativat pitkät keskustelut budjettiriihessä. Paitsi ensi vuoden talousarvioista, hallitus neuvotteli EU:n elpymisvälineen varojen käytön painotuksista. Keskeinen viesti riihestä on, että nyt on vielä elvytyksen aika. Ihmiset tarvitsevat työtä, yritykset tukea ja terveydenhuolto resursseja.

Metsäsektorin osalta MMM:n budjettiin ei tullut yllätyksiä. Erityisen ilahduttava tilanne on maankäyttösektorin ilmastokokonaisuuden eli samalla Kansallisen metsästrategian osalta. Kehittämisen- ja tutkimushankkeiden rahoitukseen on rahoitusta saatavilla. Kemeraa suunnataan uuden kannustejärjestelmän Metkan tietojärjestelmien suunnitteluun ja rakentamiseen, Metsoon tehdään 1 miljoonan euron siirto ja Metsäkeskukseen suunnataan lisäresursseja luonnonhoitohankkeiden suunnitteluun.

EU:n elpymis- ja varautumisvälineen (ns. RRF:n) hyödyntämiseen on metsäsektorilla paljon mahdollisuuksia. Varojen suuntaamisesta tehdään alustava kansallinen suunnitelma lokakuussa ja lopullinen suunnitelma valmistuu viimeistään huhtikuussa 2021. Varojen suuntaamisesta päätetään ensi vuoden osalta ensimmäisessä lisätalousarvioissa, muutoin kehysmenettelyssä ja vuosien 2022–2023 talousarvioissa. Varat on maksettava vuoden 2026 ensimmäisellä puoliskolla. Metsäsektori voi tarjota paljon kestäviä ratkaisuja elvytykseen. Maa ja metsätalousministeriö tulee olemaan aktiivisesti mukana elpymisvälineen käytön suunnittelussa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Metsäneuvoston jäsentahojen aktiivisuus toimenpidetarpeiden esilletuomisessa on arvokasta.

Metsäala pitää, ikävistä uutisista huolimatta, talouttamme erittäin vahvasti pyörimässä. Kansallisen metsästrategian kirkkaana tavoitteena on vahvistaa metsäalan kokonaiskestävyyttä. Poliittisten päätösten ja lainsäädännön tulee pitkäjänteisellä työllä huolehtia metsäalan yritysten uudistumisen ja kasvun edellytyksistä. Samoin sen tulee edesauttaa metsiin perustuvan monipuolisen liiketoiminnan kasvua, johon sisältyvät myös palvelut ja luonnontuoteala. Jalostusarvon kasvattamiseen tulee pyrkiä jatkuvasti. Ministeri korosti vakauden ja pitkäjänteisyyden tärkeyttä.

Hallitusohjelman mukaisesti maa- ja metsätaloudessa vähennetään kasvihuonekaasujen päästöjä ja lisätään hiilinieluja ja -varastoja. Tähän tarvitaan metsien hoidosta, kasvukyvystä ja terveydestä huolehtimista, mitä ilman iso tavoite ei toteudu. Ensimmäinen kasvukykyyn ja hiilen sidontaan vaikuttava konkreettinen toimi on entistä laajempi tuki metsien tuhkalannoitukseen. Hiilen sidontaa voidaan lisätä metsäpinta-alaa kasvattamalla. Hallituksen esitys (HE) metsityksen

tukemiseksi on käsittelyssä. Tarkoitus on, että vuodesta 2021 lähtien maanomistajat voisivat saada tietyin ehdoin tukea joutokäytössä olevien alueiden metsitykseen. Valmisteilla on myös hallituksen esitys, jolla jatketaan kemeraa vuoden 2023 loppuun asti eli siihen asti, kunnes valtioneuvoston koskeva EU-lainsäädäntö seuraavalle rahoituskaudelle ja siihen perustuva kansallinen lainsäädäntö valmistuvat. Näin uusi kannustejärjestelmä ehditään saada valmiiksi, eikä katkoksia tukiin tule.

Hallitusohjelmassa on merkittäviä satsauksia suojelemaan ja monimuotoisuuden turvaamiseen. Metsästrategiassa korostetaan aktiivisten luonnonhoitotoimien lisäämistä ja vapaaehtoisuuteen perustuvan METSO-ohjelman toteuttamista ja laajentamista. Monimuotoisuuden turvaaminen on vahvasti mukana myös metsätalouden kannustejärjestelmän uudistamistyössä. Kannustimilla vaikutetaan myös suometsien hoitoon sekä luontolaatuun. Hyvä ja ajantasainen paikkatieto on olennaista paitsi koko metsäalan ja myös monimuotoisuuden ja vesiensuojelun kannalta.

EU-tasolla on paljon metsiä koskevaa asiaa työn alla. EU:n biodiversiteettistrategiaan liittyvät neuvoston päätelmät eli jäsenmaiden näkökannan muodostaminen etenee. Jäsenmaat pyrkivät vaikuttamaan prosessiin valmistelemalla neuvoston päätelmiä EU-metsästrategiasta Saksan puheenjohtajuuskauden aikana. Metsästrategia on itsenäinen osa EU-työtämme.

Kotimaassa kansallisen biotalousstrategian päivitystyö on juuri alkanut. Strategian päivitystyössä ministeri piti erityisen tärkeinä toimia, joilla saadaan biotalouden jalostusarvo nousuun. Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä ja innovatiivinen käyttö tuo ratkaisuja myös ilmastonmuutoksen torjuntaan.

Uusi Metsänomistaja 2020 -tutkimus tuo esiin metsänomistajien tavoitteita, asenteita ja toimintatapoja sekä esimerkiksi tyytyväisyyttä palveluihin. Metsänomistajilla on monia tavoitteita, joita he painottavat kukin tavallaan. Jo se itsessään luo monipuolisuutta metsiin. Metsänomistajille metsän tuoma taloudellinen tuotto ja turva on entistäkin merkittävämpi. Metsänomistaja 2020 -tutkimus rakentaa ajantasaista kuvaa nykyisistä metsänomistajistamme. Samalla se auttaa meitä katsomaan selkeämmin kohti tulevaa. Julkinen valta ja metsäalan toimijat tarvitsevat ajantasaista tietoa laajasta metsänomistajien joukosta. Mitä paremmin päätöksentekijät tunnetaan, sitä paremmin voidaan heidän tarpeisiinsa vastata.

Alueellisten metsäohjelmien tavoitteet nousevat alueiden omista kehittämistarpeista ja kansallisen metsästrategian tavoitteista. Metsänjalostus on pitkäjänteistä toimintaa kasvun, laadun ja sopeutumisen edistämiseksi. Tässä meillä on paljon tehty, mutta monet mahdollisuudet ovat yhä käyttämättä tai vajaakäytössä. Metsänjalostus on ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen vuoksi entistäkin tärkeämpi asia.

Ajankohtaisaiheista käydyssä keskustelussa korostettiin EU:n metsästrategian merkitystä Suomelle ja kannustettiin ministeriötä sekä järjestöjä laajapohjaiseen edunvalvontaan, jotta metsästrategiasta saadaan tasapainoinen, vahva ja itsenäinen. Kansallista kompetenssia ei tulisi kyseenalaistaa. Todettiin myös, että metsästrategian tulee avautua metsäalan ohella myös muuhun yhteiskuntaan. Tämä voitaisiin tavoittaa avaamalla asiaa metsäekosysteemin kautta.

Elvytystoimissa tulisi kommentoijien mukaan keskittyä toimiin, joilla tuetaan pitkän aikavälin kestävyysnäkökulmaa. Vaikuttavuus ja ripeä kohdentaminen strategisesti merkittäviin kohteisiin on elvytyksessä tärkeää. EU:n vihreän ja digitaalisen siirtymän mukainen elpymisväline on, elvytyksen lisäksi, mahdollisuus edetä vähähiilisyystiekarttojen mukaisesti kohti Suomen kestävästä kasvusta, jossa tuotteiden ja palveluiden jalostusarvon nostaminen on tärkeässä roolissa. Tämä

edellyttää investointeja ja se puolestaan vakaata toimintaympäristöä. EU:n elpymisrahat antavat ainutlaatuisen mahdollisuuden uuden teknologian käyttöönotolle. Niitä tulee hyödyntää piloteissa ja täyden mittakaavan käyttöönotossa.

Todettiin myös, että koronaan liittyvät yritystuet on kyettävä hoitamaan tasapuolisesti ja ratkaisut on löydettävä. Tukipolitiikan kilpailuneutraliteetti on tärkeää. Kilpailukyvyistä on pidettävä huolta. Todettiin, että jalostusarvon lisääminen riippuu paljolti yritysten halukkuudesta investoida Suomeen. Tarvitaan pitkäjänteistä työtä. Todettiin, että sähköistymisen ja uudistumisen tuki teollisuudelle oli tärkeä.

4. Alueellisten metsäohjelmien ajankohtaiskatsaus (Anssi Niskanen, Suomen metsäkeskus) (liite 2)

Anssi Niskanen esitteli valmistumisvaiheessa olevia alueellisia metsäohjelmia (AMO) sekä niiden laadinnan prosesseja. Hän demonstroi tarinakarttana esitettävää digitaalista AMO:a, jonka odotetaan lisäävän metsäohjelmien käyttöä ja niiden kiinnostavuutta metsäalalla sekä myös laajemmin.

Kokouksen puheenjohtajaksi siirtynyt Tuula Packalen avasi esitystä koskevan keskustelun. Kysyttiin ilmastonmuutoksen huomioimisesta AMO:issa ja vastattiin nyt siirrytyn vaiheeseen, jossa aktiivisesti etsitään ratkaisuja ja toimintamalleja tilanteeseen, jossa ilmasto muuttuu. Kiitettiin erinomaisesta kehityksestä, jonka tuloksena saadaan dynaamiset, päivittyvät ja digitaaliset metsäohjelmat. Kannustettiin kieliversioihin, jotta viestiä päästään viemään myös maailmalle.

5. Metsänjalostus – lisää kasvua, laatua ja sopeutumiskykyä

- *Jalostusohjelman tilannekatsaus ja jalostushyöty, Matti Haapanen (Luke) (liite 3)*
- *Siemenviljelysohjelman tilannekatsaus, Sanna Paanukoski (MMM) (liite 4)*
- *Kasvullisen lisäyksen mahdollisuudet, Tuija Aronen (Luke) (liite 5)*

Kuultiin esitykset. Käytiin keskustelua ja kysyttiin jalostetun materiaalin perimän vaihtelusta ja äärioloihin sopeutumisesta. Vastattiin, että metsäpuilla ei pyritä homogeneisiin linjoihin, vaan viljelyyn tuotetun siemenen perimän vaihtelu on yhtä laaja kuin luonnossa. Jalostusohjelman jalostuspopulaatiot on mitoitettu sellaisiksi, että ne sisältävät käytännössä kokonaan puulajin luonnonpopulaatiossa esiintyvän perinnöllisen muuntelun. Ääriolosuhteet koettelevat metsäpuita, olivatpa ne jalostettuja vai eivät. Jalostetut taimet ovat nekin luonnonpuiden jälkeläisiä, niiden taustalla on monipuolisempi testaus erilaisissa ympäristöissä. Ei ole syytä olettaa, että juuri ne kestäisivät ääriolosuhteita heikommin. Useita kestävyysominaisuuksia, esimerkiksi juurikäpää, tukkimiehentäitä ja kuusien kuivuudensietoa tutkitaan ja niihin pyritään vaikuttamaan metsänjalostuksessa.

Metsäteollisuuden Karoliina Niemi toi puheenvuorossaan esiin metsäsektorin tulevia toiveita ja tarpeita. Hän totesi, että puuntuotos, laatu ja viljelyvarmuus ovat tärkeämpiä kuin koskaan. Julkisessa keskustelussa metsänjalostuksen pitkäjänteinen työ ei kuitenkaan ole ollut näkyvästi mukana. Tietyt erityisominaisuudet voivat pienessä mittakaavassa täsmäjalostuksella tuottaa yllättäviä tuotteita tai raaka-aineita. Jalostuksen hyödyt viedään käytäntöön metsänviljelyn kautta. Ne eivät etene jatkuvassa kasvatuksessa. Tutkimuksen tulisi selvittää jatkuvan kasvatuksen vaikutukset geneettiseen perimään. Metsänjalostuksen hyötyä ei ole varaa jättää käyttämättä.

Todettiin toisen polven siemenviljelysten perustamisohjelman suunnittelun olevan aluillaan ja toivottiin sen etenevän.

6. Muut asiat

Metsäneuvostolle tuotiin tiedoksi metsästrategian hankevastaavien ja viestijöiden syyskuun alussa pitämä viestintätyöpaja. Työpajassa havaittiin tarve yhteiselle KMS-hankeviestinnälle. Ajatukseen tartuttiin ja tarkoituksena on järjestää marraskuussa metsästrategian hankewebinaari. Metsäneuvosto tullaan kutsumaan mukaan tähän webinaariin.

Metsäneuvostolle tuotiin tiedoksi, että Työhyvinvointi puuhuoltoketjussa -tutkimus on julkistettu. Tutkimustuloksiin palataan seuraavassa metsäneuvoston kokouksessa (tulee asialistalle vuoden 2021 kokoukseen, siht. huom.).

Pekka Äänismaa toi tiedoksi, että jalostusesityksessä mainitut "perheiden vanhemmat" tulevat Laukansaaresta, eli Suomen Metsämuseo Luston kotisaaresta Punkaharjulta. Ainutlaatuinen tutkimusmetsä on myös suosittu ulkoilualue ja sitä kehitetään oppimista tukevana metsäbiotalouden näyteikkunana, joka laajenee verkkoympäristöön sekä Luston näyttelyihin.

7. Seuraava kokous

Seuraava metsäneuvoston kokous pidetään perjantaina 11.12.2020 klo 9–11 etäyhteyksin.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 11.03.